

FAIRTRADE POLSKA

RAPORT 2018

Wydawca:
Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” –
Fairtrade Polska
Kraków 2019

ISBN: 978-83-953895-0-4

Fairtrade Polska w mediach społecznościowych:

www.fairtrade.org.pl

SŁOWO WSTĘPNE

Raport, który trzymają Państwo w rękach, stanowi podsumowanie działalności Fundacji „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” – Fairtrade Polska w roku 2018. Był to interesujący czas dla rozwoju rynku Fairtrade w naszym kraju. Na sklepowych półkach zagościło bardzo wiele nowych produktów, jak lody, wyroby czekoladowe czy świąteczne słodycze. Pojawiły się nowe gatunki kaw i herbat oraz wzrosła sprzedaż odzieży z certyfikowanej bawełny Fairtrade. Przełożyło się to na wzrost sprzedaży produktów Fairtrade na polskim rynku o ponad 50%. Badania przeprowadzone przez zespół Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu wykazały, że rozpoznawalność znaku Fairtrade wśród konsumentów wzrosła z 28% w 2015 roku do 34%. Oznacza to, że co trzeci mieszkaniec naszego kraju rozpoznaje znak Fairtrade na opakowaniu produktów. Mamy więc wiele powodów do radości.

Tymczasem rolnicy z krajów globalnego Południa zmagają się z wieloma trudnościami. Choroby roślin, susze, pożary i inne efekty zmian klimatu pustoszą uprawy. Kupcy wykorzystują swoją przewagę do wywierania stałej presji cenowej, która sprawia, że rolnicy nierzadko sprzedają plony poniżej kosztów produkcji. W lipcu 2018 roku ceny kawy na nowojorskiej giełdzie spadły poniżej 2 dolarów za kilogram, osiągając najniższy poziom od ponad dekady. Społeczności rolnicze w Ghanie i Wybrzeżu Kości Słoniowej starzeją się, ponieważ młodzi ludzie nie widzą dla siebie perspektyw na wsi i podejmują decyzję o emigracji do miast, trafiając z deszczu pod rynnę, wprost do rozrastających się gwałtownie slumsów.

System Fairtrade oferuje rolnikom narzędzia zrównoważonego rozwoju, takie jak gwarantowana cena minimalna Fairtrade, premia Fairtrade czy możliwość prefinansowania produkcji. Do wprowadzania trwałych zmian potrzeba jednak jeszcze jednego składnika – konsekwentnego wsparcia ze strony firm i konsumentów. Poszerzanie oferty produktów Fairtrade sprawia, że klienci łatwiej odnajdują je na półkach i mogą podejmować odpowiedzialne decyzje konsumenckie, wspierając systematycznie rolnicze społeczności z odległych krajów w myśl hasła „Lepszy świat dzięki Twoim zakupom”. Stabilne kontrakty sprawiają, że rolnicy mogą łatwiej planować przyszłość i rozwijać swoje gospodarstwa w sposób zrównoważony. Przykład stabilności i konsekwencji na polskim rynku stanowi niewątpliwie firma ORLEN, która od 2008 roku nieprzerwanie oferuje swoim klientom kawę z certyfikatem Fairtrade. Warto nadmienić, że kawa Fairtrade jest również obecna na należących do koncernu stacjach Star w Niemczech oraz Benzina w Czechach i na Słowacji.

Korzystając z okazji, chciałbym w imieniu całego naszego zespołu serdecznie podziękować wszystkim konsumentom, aktywistom i przedstawicielom biznesu zaangażowanym w rozwój Fairtrade w Polsce. To Wy udowodniacie światu, że Sprawiedliwy Handel to nie utopijna idea, a realna alternatywa wobec nierówności panujących na globalnym rynku.

Andrzej Żwawa,
Prezes Fundacji „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” –
Fairtrade Polska

SPRAWIEDLIWY HANDEL I FAIRTRADE

Sprawiedliwy Handel to partnerstwo handlowe oparte na dialogu, przejrzystości i szacunku, które dąży do większej równości w handlu międzynarodowym.

Fairtrade – największy system certyfikacji Sprawiedliwego Handlu – obejmuje już ponad 1,66 miliona drobnych rolników, pracowników najemnych i rzemieślników z 75 krajów, zrzeszonych w ponad 1500 organizacjach producentów. Produkują oni między innymi kawę, herbatę, cukier trzcinowy, kakao, owoce tropikalne, bawełnę czy kwiaty. Na świecie jest ponad 30 tysięcy certyfikowanych produktów Fairtrade, dostępnych w sklepach i restauracjach w ponad 125 krajach. Fairtrade wzmacnia pozycję rolników i pracowników najemnych z globalnego Południa – reprezentanci organizacji producentów Fairtrade mają 50% głosów podczas Walnych Zgromadzeń organizacji.

CO WYRÓŻNIA FAIRTRADE

Dla większości produktów ustalono tzw. cenę minimalną Fairtrade, która chroni rolników w przypadku nagłych spadków cen na światowym rynku. Jeżeli natomiast cena rynkowa jest wyższa, kupcy płacą im cenę rynkową. Długoterminowe kontrakty pozwalają rolnikom lepiej planować wydatki i rozwój działalności.

Oprócz ceny skupu rolnicy otrzymują również premię Fairtrade. Są to dodatkowe środki przeznaczone na realizację projektów wybranych przez rolników zrzeszonych w spółdzielniach lub przez pracowników. Premia służy m.in. do finansowania opieki medycznej, dostępu do wody pitnej czy edukacji, jak również rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, poprawy wydajności i jakości produkcji czy przechodzenia na rolnictwo ekologiczne. W 2017 roku wartość premii Fairtrade wyniosła około 600 mln złotych.

W wielu krajach kobiety, mimo że wykonują większość prac polowych, nie mogą posiadać ziemi, a wypracowany przez nie zysk trafia do mężczyzn. Fairtrade wzmacnia pozycję kobiet w lokalnych społecznościach, np. poprzez pilotażowe programy, dzięki którym kobiety po raz pierwszy otrzymują pieniądze za sprzedane przez siebie plony. Ponadto kobiety mają równe prawo głosu podczas zebrań spółdzielni i związków pracowników.

Standardy Fairtrade zabraniają wszelkich form dyskryminacji, pracy przymusowej i niewolniczej pracy dzieci.

Fairtrade kładzie duży nacisk na kwestię ochrony środowiska lokalnego i bezpiecznych warunków pracy.

Przedstawiciele organizacji producenckich z krajów globalnego Południa mają 50% głosów na Walnym Zgromadzeniu Fairtrade International, dzięki czemu współdecydują o losach i kierunkach rozwoju systemu Fairtrade.

O FAIRTRADE POLSKA

WIZJA

Naszą wizją są sprawiedliwe relacje handlowe oparte na zasadach zrównoważonego rozwoju, dzięki którym ludzie poprzez swoją pracę mogą zapewnić godne życie sobie i swoim rodzinom oraz rozwijać swój potencjał.

MISJA

Naszą misją jest propagowanie idei oraz standardów Sprawiedliwego Handlu w celu wspierania marginalizowanych producentów i drobnych wytwórców z krajów globalnego Południa. Misję realizujemy poprzez budowanie świadomości, edukację w zakresie zrównoważonego rozwoju i odpowiedzialnej konsumpcji oraz działania na rzecz zwiększania dostępności produktów Sprawiedliwego Handlu w Polsce.

Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” – Fairtrade Polska nie zajmuje się obrotem produktami Fairtrade ani nie prowadzi żadnej innej działalności gospodarczej. Sprawozdanie z działalności Organizacji Pożytku Publicznego w 2018 roku dostępne jest pod linkiem: www.bip.fairtrade.org.pl/opp/2018

NASZA HISTORIA

2009

Powstaje nieformalna Koalicja Sprawiedliwego Handlu złożona z 13 organizacji pozarządowych i 9 partnerów.

2013

Na bazie nieformalnej Koalicji powołana zostaje Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu”.

NASZE DZIAŁANIA

Fairtrade Polska zajmuje się rozwojem Sprawiedliwego Handlu poprzez:

- promowanie produktów z certyfikatem Fairtrade wśród konsumentów,
- wspieranie polskich firm w zakresie certyfikacji produktów Fairtrade,
- podnoszenie świadomości konsumentów i edukację globalną m.in. przez kampanię *Spółeczności Przyjazne dla Sprawiedliwego Handlu*,
- prowadzenie działań rzeczniczych, np. ws. zrównoważonych zamówień publicznych.

Nasze działania w 2018 roku:

2015

Fundacja podpisuje umowę z Fairtrade International, stając się oficjalnym przedstawicielem systemu Fairtrade w Polsce.

2016

Fundacja zyskuje status Organizacji Pożytku Publicznego.

RYNEK FAIRTRADE W POLSCE

34%

już 34% Polaków
rozpoznaje
znak Fairtrade

+6%

to o 6 punktów
proc. więcej
w porównaniu
do 2015 roku

1 na 4 osoby deklaruje
kupowanie produktów
Fairtrade co najmniej
raz w miesiącu

61,2 MLN zł

2017

92,1 MLN zł

2018

wartość hurtowa netto sprzedaży
produktów Fairtrade

kawa

54%

kakao

41%

bawełna

3%

inne

2%

Najpopularniejszym
produktem pozostaje
kawa, choć znacznie
wzrósł udział wyrobów
z kakao Fairtrade

20

liczba firm
certyfiko-
wanych
w 2018 r.

11

liczba
licencjo-
biorców
w 2018 r.*

* Certyfikacja Fairtrade jest konieczna do obrotu surowcami Fairtrade i ich przetwarzania. Licencja upoważnia firmy do umieszczania znaków Fairtrade na finalnych produktach wytworzonych zgodnie z zasadami Fairtrade.

WAŻNE WYDARZENIA

10 LAT KAWY FAIRTRADE NA STACJACH ORLEN

Klienci stacji benzynowych ORLEN już od 2008 roku delektują się kawą z certyfikatem Fairtrade – największego globalnego systemu Sprawiedliwego Handlu. W ten sposób koncern konsekwentnie wspiera drobnych producentów kawy w dążeniu do zapewnienia godziwego życia sobie, swoim rodzinom i lokalnym społecznościom. PKN ORLEN pozostaje niekwestionowanym liderem rynku Fairtrade w Polsce – w 2018 roku na terenie naszego kraju działało ponad 1600 punktów Stop Cafe. W ciągu dekady koncern zaserwował na swoich stacjach około 400 milionów kaw. Aby uczcić tę okrągłą rocznicę, Zarząd Fairtrade Polska udał się do siedziby PKN ORLEN, aby wręczyć pamiątkową statuetkę.

– Zdajemy sobie doskonale sprawę z tego, że jako największa firma w regionie jesteśmy odpowiedzialni nie tylko za nasze najbliższe otoczenie, ale także globalny łańcuch dostaw, obejmujący również kraje południowej półkuli. Cieszy nas to, że uczestnicząc w handlu Fairtrade, wzmacniamy wsparcie, jakie m.in. poprzez subwencje MSZ, Polska przekazuje na rzecz krajów globalnego Południa. Jest to również nasz wkład w realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ, takich jak walka z ubóstwem, ograniczenie głodu, godne płace czy działania na rzecz klimatu. Co dla nas również istotne nasi klienci doceniają zarówno smak naszej kawy, jak i zaangażowanie społeczne, od lat niezwykle chętnie sięgając po ten produkt – powiedział Wojciech Stańczak, Dyrektor Biura Wsparcia Sprzedaży w PKN ORLEN, który 18 grudnia 2018 roku odebrał statuetkę z rąk prezesa Fundacji „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” – Fairtrade Polska.

PIERWSZE FORUM FAIRTRADE

12 października 2018 w Łodzi odbyło się Forum Fairtrade – pierwsze spotkanie integrujące firmy zaangażowane w Fairtrade w Polsce. Wydarzenie zgromadziło przedstawicieli kilkunastu przedsiębiorstw – od rodzinnych firm produkcyjnych przez niezależne sklepy z asortymentem Fairtrade po międzynarodowe koncerny. Oprócz okazji do networkingu program Forum obejmował prezentację rozwoju rynku Fairtrade w Polsce, przedstawienie modelu znakowania produktów *Fairtrade Sourced Ingredient* oraz prezentację nowych firm certyfikowanych i licencjobiorców działających w Polsce. Uczestnicy Forum zgłębili temat znakowania produktów z certyfikatem Fairtrade i rolnictwa ekologicznego oraz przeciwdziałania nieuczciwej konkurencji w tym zakresie. Temat przybliżyła pani adwokat Anna Wilińska-Zelek z kancelarii prawnej WKB Wierciński, Kwieciński, Baehr Sp. K.

OPEN EYES ECONOMY SUMMIT 3

W dniach 20-21 listopada 2018 roku w Krakowie odbyła się trzecia edycja Międzynarodowego Kongresu Ekonomii Wartości Open Eyes Economy Summit. Przedstawiciele około 100 firm i instytucji, ponad 170 mówców z całego świata oraz 2000 gości z ponad 20 krajów przez dwa dni wymieniało się myślami i doświadczeniami. A wszystko po to, by promować oparte na wartościach społecznych podejście do gospodarki.

Na Kongresie nie zabrakło również Strefy Fairtrade, chętnie odwiedzanej przez uczestników kongresu. Nasi goście mogli napić się kawy i herbaty Fairtrade oraz dowiedzieć się więcej na temat wartości, jakie niesie ze sobą Sprawiedliwy Handel i jego roli w przywracaniu równowagi między globalną Północą i krajami Południa. Uczestnicy Open Eyes Economy Summit mogli posilić się bananami z certyfikatem Fairtrade. Michael Jentsch z Fairtrade Deutschland wystąpił w roli panelisty w dyskusji na temat rynku kawy i sytuacji drobnych rolników zajmujących się jej uprawą.

TARGI, FESTIWALE, KONFERENCJE

Staramy się wykorzystywać każdą okazję, aby popularyzować wiedzę na temat Sprawiedliwego Handlu i systemu certyfikacji Fairtrade. W 2018 roku stoisko informacyjno-edukacyjne Fairtrade Polska gościło m. in. na warszawskich targach Slow Fashion, targach Natura Food & BeEco w Łodzi czy targach CSR w Warszawie. Oprócz tego przedstawiciele Fairtrade Polska można było spotkać podczas Parady Schumana w Warszawie, Tauron Life Festiwalu w Oświęcimiu, Slot Art Festiwalu w Lubiążu, Gada Fest w Miechowie i Off Festiwalu w Katowicach. Tradycyjnie już wspieraliśmy swoją obecnością degustację lodów z certyfikatem Fairtrade marki Ben & Jerry's, które odbywały się w Krakowie i Warszawie.

KAMPANIE

JELEŃ GÓRA MIASTO PRZYJAZNE DLA SPRAWIEDLIWEGO HANDLU

1 września 2018 Jelenia Góra została uhonorowana tytułem *Miasto Przyjazne dla Sprawiedliwego Handlu*. Było to uroczyste zwieńczenie 6-letniej kampanii obywatelskiej na rzecz promocji Sprawiedliwego Handlu. Tym samym miasto dołączyło do niemal 2200 innych miast w 34 krajach świata uhonorowanych tym tytułem. W Polsce tytuł *Miasto Przyjazne dla Sprawiedliwego Handlu* posiada również Poznań.

Celem międzynarodowej kampanii Fair Trade Towns jest uwrażliwienie lokalnych społeczności na to, że ich wybory mają wpływ na warunki życia mieszkańców globalnego Południa. Działania w ramach kampanii integrują lokalną społeczność i przyczyniają się do realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ. W Polsce koordynacją kampanii zajmują się *Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu”* – *Fairtrade Polska*, *Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie* i *Polskie Stowarzyszenie Sprawiedliwego Handlu*.

FAIRTRADE NA UCZELNIACH

Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja stanowi jeden z Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ. Jego realizacja wymaga zaangażowania odpowiedzialnych liderów na każdej płaszczyźnie: w sektorze publicznym, prywatnym i pozarządowym. Staramy się więc wykorzystywać wszelkie okazje do spotkań z aktualnymi i przyszłymi liderami. W 2018 roku prezentowaliśmy tematykę Fairtrade studentom i wykładowcom Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Szkoły Artystycznego Projektowania Ubioru w Krakowie, Politechniki Częstochowskiej, Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, Uniwersytetu Gdańskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Serdecznie dziękujemy władzom uczelni i wszystkim osobom zaangażowanym w organizację spotkań.

FAIRTRADE W SZKOŁACH

Coraz więcej szkół w Polsce podejmuje tematykę Sprawiedliwego Handlu i odpowiedzialnej konsumpcji. Nie byłoby to możliwe, gdyby nie energia i pasja zaangażowanych nauczycieli. Dziękujemy wszystkim pedagogom za czas poświęcony na wskazywanie uczniom, co mogą zrobić, aby świat stawał się lepszym miejscem dla wszystkich.

W 2018 roku w szkołach w Katowicach, Piekarach Śląskich, Chorzowie, Sosnowcu i Siemianowicach Śląskich zorganizowano przeglądy filmów na temat ekonomii społecznej i solidarnej oraz Sprawiedliwego Handlu. Przedstawiciele Fairtrade Polska spotykali się również z uczniami szkół we Wrocławiu, Kikole i Sierakowicach. We wrześniu 2018 we Wrocławiu odbyły się dwudniowe warsztaty dla nauczycieli zainteresowanych bądź prowadzących kampanię Szkoła Przyjazna dla Sprawiedliwego Handlu. W ciągu roku spotkania dla nauczycieli odbyły się również w Sosnowcu, Krakowie, Gdańsku, Poznaniu i Bydgoszczy.

WORLD FAIRTRADE CHALLENGE – STAND 4 FAIRNESS

World Fairtrade Challenge to doskonała okazja, aby okazać solidarność z rolnikami i pracownikami z krajów globalnego Południa. Finał akcji jak co roku zaplanowano na drugi weekend maja, tak by zbiegał się z obchodami Światowego Dnia Sprawiedliwego Handlu. Hasłem przewodnim roku 2018 było „Stand 4 Fairness” (pol. Stań po stronie sprawiedliwości). Integralnym elementem akcji było publikowanie w mediach społecznościowych zdjęć z symbolem „4” i hashtagiem #Stand4Fairness.

Jako koordynatorzy krajowi opracowaliśmy poradnik dla organizatorów wydarzeń lokalnych, plakaty i materiały wideo do wykorzystania podczas spotkań oraz dedykowany serwis internetowy z interaktywną mapą wydarzeń. Z okazji World Fairtrade Challenge w kilkudziesięciu szkołach, uczelniach itp. organizacjach poruszany był temat odpowiedzialnych zakupów, Sprawiedliwego Handlu i Fairtrade. W ponad 40 wydarzeniach w kraju wzięło udział około 6,5 tysiąca uczestników. Pod względem liczby wydarzeń Polska zajęła 7 miejsce na 36 krajów biorących udział w World Fairtrade Challenge. Według szacunków organizatorów na całym świecie poparcie dla hasła „Stand 4 Fairness” wyraziło ponad 660 tysięcy osób.

PROJEKTY MIĘDZYNARODOWE

PROJEKT TRADE FAIR, LIVE FAIR

W 2018 roku Fundacja kontynuowała udział w międzynarodowym projekcie „Trade Fair, Live Fair: Raising Awareness and Mobilizing the European Public to Advance Consumption patterns that Nurture the Sustainable Development Goals”. Celem projektu jest prowadzenie działań wspierających realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ. W ramach projektu prowadzone były spotkania z grupami interesariuszy: przedstawicielami organizacji pozarządowych, administracji publicznej, instytucji edukacyjnych. Celem spotkań było określenie wspólnych obszarów działań wspierających realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju, w szczególności takich jak „Odpowiedzialna produkcja i konsumpcja”, „Koniec z ubóstwem”, „Zero głodu”, „Równość płci”, „Wzrost gospodarczy i godna płaca” czy „Działania w dziedzinie klimatu”. Projekt obejmuje również mobilizację opinii publicznej do dokonywania odpowiedzialnych wyborów, które wspierają zrównoważony rozwój planety.

PROJEKT WYSZEHRADZKI

- Visegrad Fund

W 2018 roku wystartował międzynarodowy projekt „V4 Cooperation for moving forward fair trade as a socially innovative economic model”. Oprócz Fundacji „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” – Fairtrade Polska w projekcie biorą udział organizacje pozarządowe z Czech, Słowacji i Węgier. Celem finansowanego z Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego projektu jest wzmacnianie współpracy na rzecz rozwoju rynków Fairtrade w krajach Grupy Wyszehradzkiej.

WSPARCIE DLA PALESTYŃSKICH ROLNICZEK

Eksperti Fundacji w 2018 roku wspierali również projekt Polskiego Centrum Pomocy Międzynarodowej, którego celem jest rozwój spółdzielczości na terenie Palestyny, między innymi poprzez uzyskiwanie certyfikacji dla produktów rolnych. Przedstawiciele Fairtrade Polska spotkali się w Warszawie z rolnikami z palestyńskiej spółdzielni Mawasem, aby wprowadzić ich w temat certyfikacji Fairtrade. Spółdzielnia Mawasem uzyskała certyfikat i rozpoczęła eksport produktów ze znakiem Fairtrade.

JAK MOGĘ POMÓC?

BĄDŹ ODPOWIEDZIALNYM KONSUMENTEM

- ✓ Podczas zakupów wybieraj certyfikowane produkty Fairtrade.
- ✓ Informuj sprzedawców, np. w mediach społecznościowych, że zależy Ci na etycznym pochodzeniu produktów.

PROWADŹ FIRMĘ W SPOSÓB ZRÓWNOWAŻONY

- ✓ Dodaj certyfikowane produkty Fairtrade do swojej oferty produkcyjnej lub handlowej.
- ✓ Integruj pracowników wokół Fairtrade, włączając się w kampanię *Miejsca Pracy dla Sprawiedliwego Handlu*.
- ✓ Uwzględniaj Fairtrade w polityce odpowiedzialności społecznej.

ANGAŻUJ SIĘ

- ✓ Dołącz do kampanii *Spółeczności Przyjazne dla Sprawiedliwego Handlu*.
- ✓ Zamów nasze bezpłatne materiały i dziel się nimi z innymi.
- ✓ Bierz udział w akcjach Fairtrade Polska i wspieraj nasze działania w mediach społecznościowych.
- ✓ Wspieraj nasze działania darowiznami lub przekaz nam 1% podatku.

POLECANE MATERIAŁY FAIRTRADE POLSKA

Rozpoznawalność znaku Fairtrade wśród polskich konsumentów

Raport z badań online przeprowadzonych w 2018 roku na reprezentatywnej próbie 1084 respondentów.

Międzynarodowa Karta Sprawiedliwego Handlu

Publikacja definiuje wizję bardziej sprawiedliwego świata opartego na zasadach Fair Trade.

Fairtrade a zmiany klimatu

Publikacja na temat wpływu zmian klimatu na rolników w krajach globalnego Południa oraz o roli Fairtrade w łagodzeniu tych zmian.

Fairtrade – Twój sposób na sprawiedliwą i ekologiczną modę

Publikacja przeznaczona dla firm pokazuje, dlaczego warto przestawić się na bawełnę Fairtrade oraz jaki wpływ ma certyfikacja na rolników i pracowników w krajach rozwijających.

Dlaczego warto wybierać Fairtrade?

Ulotka informująca o korzyściach, jakie Fairtrade daje rolnikom z globalnego Południa oraz konsumentom.

Fairtrade Polska w mediach społecznościowych:

www.fairtrade.org.pl